

Kto na Slovensku perie partnerskú bielizeň? O partnerských vzťahoch z rodového hľadiska z pohľadu psychológie a kultúrnej antropológie

(Who Does the Partner's Laundry? On Partner Relationships from a Gender Perspective in Psychology and Cultural Anthropology)

IVAN LUKŠÍK, GABRIEL BIANCHI,
PAVOL BABOŠ

DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2023.1.05> © Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV, v. v. i.
© 2023, Ivan Lukšík, Gabriel Bianchi, Pavol Baboš. This is an open access article licensed under the Creative Commons

Ivan Lukšík, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava 4, Slovenská republika; e-mail: luksik@savba.sk

Gabriel Bianchi, Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Dúbravská cesta 9, 841 04 Bratislava 4, Slovenská republika; e-mail: bianchi@savba.sk

Pavol Baboš, Katedra sociológie, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Gondova ulica 2, 811 02 Bratislava 1, Slovenská republika; e-mail: pavol.babos@uni-ba.sk

In this study, we loosely draw on the assumptions of cultural intimacy theory (Herzfeld, 2005) that there is something like shared knowledge and emotional attachment to certain cultural stereotypes in every nation. We suggest that in the area of intimate partner relationships, such cultural intimacy is currently gender stereotyped and imbalanced in partner relationships that stem from a patriarchal power model that is disadvantageous to women. However, it can be assumed that the current generation of young men and women have different priorities and aspirations for partner relationships. The study answers the questions: What are these priorities? Who is contributing to a positive change in this area: men or women? In an empirical study we investigated the priorities in intimate partner relationships of young men and women in Slovakia (n=655). Results which yielded significant gender differences in preferences are discussed with current trends in partner relationships as well as with the assumed concept of Slovak national cultural intimacy.

Key words: growing up, intimate relationships, gender, cultural intimacy

How to cite: Lukšík, I., Bianchi, G., Baboš, P. (2023). Kto na Slovensku perie partnerskú bielizeň? O partnerských vzťahoch z rodového hľadiska z pohľadu psychológie a kultúrnej antropológie. Slovenský národopis, 71(1), 61–75.

DOI: <https://doi.org/10.31577/SN.2023.1.05>

Úvod

„Intimita je komplikovaný ale strhujúci objekt výskumu lokalizovaný kdesi v tom, čo je to byť ľudský vo vzťahu k humánnym aj subhumánnym subjektom, ako aj k ideám spoločenskosti, času a priestoru. Všetko, čo antropológia v tomto zmysle študuje, sa vlastne vzťahuje k intimite.“ (Sehlikoglu, Zengin, 2015). Herzfeld (2005) definuje kultúrnu intimitu ako uznanie tých aspektov kultúrnej identity, ktoré sa považujú za zdroj vonkajších rozpakov, no napriek tomu poskytujú zasväteným ľuďom istotu spoločnej spoločenskosti aj porozumenie mechanizmom fungovania moci. Kultúrnu intimitu, ako istú formu „vnútornej chyby“, obsahujú tak medzinárodné orgány, národný štát, ako aj miestne spoločenstvá. Takáto kultúrna intimita iste má svoj význam aj v oblasti rodových, partnerských, či intímnych vzťahov. Ak sa na možné zdroje napätia v (heterosexuálnych) partnerských vzťahoch chceme pozrieť z psychologickkej perspektívy, tak do popredia vystupuje aj samotná otázka ženskej identity vo svete, ktorému dominujú muži. Deleuze a Guattari (1987) zavádzajú pojem stávanie sa (*becoming*) na vysvetlenie procesu získavania akejkoľvek menšinovej subjektivity, medzi ktoré, paradoxne, radia aj (z demografického hľadiska väčšinou) identitu žien:

Prečo existuje toľko stávaní sa z muža, ale žiadny „stávajúci sa muž“? Po prvé preto, že muž je majoritný par excellence, zatiaľ čo stávanie sa je minoritné; každé stávanie sa je stávanie sa minoritným ... Neexistuje stávajúci sa muž, pretože muž je molárna entita par excellence, zatiaľ čo stávanie sa je molekulárne ... štandard, na ktorom je založená majorita, je: biely, muž, dospelý, racionálny atď. skrátka priemerný Európan, subjekt „reprezentatívnosti“ ... v tomto zmysle ženy, deti, ale aj zvieratá, rastliny a molekuly sú minoritné... napríklad, subjekt, ktorý sa niekým stáva, je vždy mužom a iba keď vstúpi do subjektivity „stávania sa minoritou (napr. ženou)“, oddeľuje sa od svojej majoritnej identity... žena sa môže stať ženou, ale iba stávaním sa ženou spomedzi všetkých mužov... stávanie sa ženou preto implikuje dva simultánne pohyby: v jednom je subjekt oddeľovaný od majority a v druhom vyrastá v rámci majority. (Deleuze, Guattari, 1987: 291–292)

Čo môže byť kultúrnou intimitou v oblasti rodových partnerských intímnych vzťahov na Slovensku? Žiaľ, nemáme na túto otázku jednoznačnú odpoveď. Isté odpovede dávajú rodové štúdie, ktoré identifikovali rodové stereotypy v slovenskej kultúre (Cviková, 2006; Bútorová a kol., 2008; Szapuová, Kiczková, Zezulová, 2009). Podľa Bútorovej a kol. (2008) ženy na Slovensku dlhodobo „volajú“ po vyváženom partnerstve medzi ženou a mužom a predstavy mužov sú často zakorenené v tradičnom rozlišovaní rodových rolí. Rodová socializácia býva stereotypná. Ukazuje to napríklad analýza rodových posolstiev dievčenských časopisov, v ktorých je dievčatám predkladaný vzor ženskej identity ako sexuálneho objektu alebo patriarchálny model, ktorému sa majú prispôbiť (Morvayová, Plichtová, 2004). Rodové stereotypy sa vyskytujú už u pubescentných a adolescentných chlapcov (Žitniaková Gur-

gová, Debnárová, 2012). Rodové stereotypy naďalej nachádzame v učebniciach (Minarovičová, Bosá, Čerešník, 2014).

Avšak, na druhej strane, mladšie ženy „opúšťajú tradičný patriarchálny model a prikláňajú sa k rodinnému modelu založenému na rovnocennom partnerstve medzi suverénnejšou, aktívnejšou, asertívnejšou a vzdelanejšou ženou a menej patriarchálnym, ale príjemnejším, tolerantnejším a citlivejším mužom, ktorý nezanedbáva svoj vzhľad.“ (Bútorová a kol., 2008: 28) Tieto skryté aspekty kultúrnej intimity môžeme ilustrovať na príklade dvoch slovenských kultúrnych artefaktov. V novom slovenskom filme *Piargy* (Trajkov, 2022), ktorý popisuje mužsko-ženské vzťahy v období Slovenského štátu, sa mladá slobodomyselňa žena vydá na gazdovstvo, na ktorom pevnou rukou vládne otec jej manžela. Je neobmedzeným pánom gazdovstva, večer sa opíja v krčme, potom bije ženu, znásilňuje nevestu, alebo kto sa pritrafí. Manžel sa pod vplyvom otca mení na jeho obraz, nevesta sa prispôsobuje „chodu vecí“. Tento patriarchálny model moci v slovenskej rodine by mohol byť tou „špinavou bielizňou“, kultúrnou intimitou v oblasti rodových vzťahov na Slovensku. Je, žiaľ, relevantný aj v súčasnosti, aj keď jeho pretrvávanie sa transformovalo do civilizovanejších a sociálne akceptovaných foriem násilia na ženách, čo výborne ilustruje kniha Nicol Hochholzerovej *Táto izba sa nedá zjesť* (2021).

V súčasnosti sú partnerské vzťahy dynamické, vynárajú sa nové formy partnerského správania a lásky (Furman, Hand, 2006). Intímne vzťahy sa odohrávajú tiež v istom historickom a socio-kultúrnom prostredí. Poukazoval na to Giddens (1992) uvedením pojmu „čisté vzťahy“, čím sa rozumejú partnerské vzťahy emancipované od podporných sociálnych inštrumentov, ktoré tradične pomáhali udržiavať partnerské vzťahy v obdobiach krízy a ohrozenia. Podľa Baumana (2003) súčasné romantické vzťahy a láska sa vyznačujú viacerými neuhmi súčasnej rýchlej a konzumnej spoločnosti – láska sa stáva krehkou, neschopnou plniť požiadavky bezpečia a prísľub dlhodobého trvania a preto ju nazýva „tekutá láska“. Výskyt fenoménu tekutej lásky u mladých ľudí bol zaznamenaný aj v rámci nášho regiónu (Guillaume, 2020). Okrem týchto rôznorodých podôb transformácie intímnych vzťahov upozorňuje Bianchi (2020) aj na trend k transmutácii intimity, teda k zmene obsahu toho, v čom mladí ľudia hľadajú uspokojenie svojich intímnych potrieb; tie sa presúvajú z druhej osoby na zvyrazňovanie a narcistické vnímanie vlastnej identity. Intímne partnerské vzťahy sú dôležitou súčasťou života mladých ľudí a tiež významnou oblasťou skúmania v sociálnych vedách, keďže kontext, v ktorom sa vynárajú a kreujú, je sám osebe poznačený vysokou mierou neurčitosti – ako z hľadiska psychologického dozrievania, tak z hľadiska transformácie a transmutácie intimity.

V rámci výskumu intímnych a partnerských vzťahov sa skúmajú rodové rozdiely, a to z viacerých perspektív. Tieto štúdie sú prevažne postavené na úzko definovaných konceptualizáciách, ktoré vyhovujú mainstreamovému tlaku na presné operacionalizácie reifikovaných psychologických premenných. Výskum evolučnej perspektívy odhalil dva podobné faktory – v rámci oboch rodov. Prvý faktor pozostával zo znakov, o ktorých je známe, že podporujú vzťahovú blízkosť a intimitu (napr. láskavosť, zodpovednosť, lojalita a vlastnosti dobrého rodiča). Druhý faktor obsahoval

atribúty týkajúce sa atraktivity partnera a sociálnej viditeľnosti (napr. fyzická príťažlivosť, finančné zdroje a sociálne postavenie) (Simpson, Gangestad, 1992).

Ukazuje sa, že ženy si spájajú intimitu s láskou, náklonnosťou a prejavmi vrúcnych citov, zatiaľ čo muži si myslia, že to znamená sexuálne správanie a fyzickú blízkosť (Ridley, 1993). Prevláda hypotéza, že ženy sú oveľa viac vzťahové, ako muži (Gilligan, 1982; Mansfield, McAllister, Collard, 1992). Ženy sú viac prepojené (t. j. zažívajú zážitok „my“), robia veci spoločne s ostatnými a kladú veľký dôraz na rozprávanie a emocionálne zdieľanie. Ďalší výskum ukazuje, že ženy sú orientované na priateľstvo, sú praktické, závislé a menej hravé vo svojich milostných postojoch. Ženy sú viac oddané, investujú viac do svojich vzťahov a sú v nich aj šťastnejšie. Ženy častejšie popisujú, že sú zamilované, ich láska je hlbšia a je pre ne dôležitejšia, než je to u mužov. Muži zase uvádzajú, že boli viackrát zamilovaní a mali viac partnerských vzťahov a viac sexuálnych partneriek (Hendrick, Hendrick, 1995).

Ďalšie štúdie ukazujú, že bytie spolu (*togetherness*) je pre mužov skôr činnosťou ako stavom bytia, ako je to u žien. Muži uprednostňujú interakcie, ktoré zahŕňajú „robenie“ pred „bytím“. Na rozdiel od žien muži uprednostňujú istú separáciu intímneho vzťahu od ich vzťahov s ostatnými (Gilligan, 1982; Mansfield a kol., 1992) a zdá sa, že orientácia na „robenie“ to podporuje. V rovnakom duchu Tannen (1990) uvažuje, že muži sú často socializovaní na to, aby mysleli, konali a hovorili hierarchickými spôsobmi. Verbálny diskurz je pre nich vyjednávaním, v ktorom sa snažia získať a zachovať si prevahu. Inými slovami, od mužov sa očakáva, že si zachovajú svoju nezávislosť v činoch aj slovách (Hook, Lawrence Gerstein, Detterich, Gridley, 2003).

Niektorí autori/autorky, nespokojní s takýmito simplifikujúcimi/schematizujúcimi zisteniami, zrealizovali metaanalýzy výskumov skúmajúcich rodové rozdiely v sexuálnych postojoch a správani. Tie ukázali najmä podobnosti medzi mužmi a ženami (Petersen, Hyde, 2010; Oliver, Hyde, 1993). To podporuje hypotézu rodovej podobnosti, ktorá tvrdí, že napriek niektorým parciálnym rozdielom sú chlapci/muži a dievčatá/ženy celkovo viac psychosociálne (a sexuálne) podobní než odlišní (Hyde, 2005).

V tejto štúdii sme sa pokúsili o antropologickú kombináciu prístupu „zhora nadol“ a „zdola nahor“ a skúmali sme priestor, ktorý Herzfeld (2005) nazýva „militantný stred“, teda priestor, kde sa stretáva to, čo je sociálne rozšírené alebo pochádza od štátu s tým, čo pochádza od jednotlivcov.

Náš prístup využíva psychologické zisťovanie konceptualizácií a subjektívnych významov žitých partnerských vzťahov. Dá sa predpokladať, že súčasná generácia mladých mužov a žien má iné priority a ambície v oblasti partnerských vzťahov než predpokladá tradičný patriarchálny model vzťahu. Aké sú tieto priority? Sú „fa-húňmi“ zmien a emancipácie v partnerských vzťahoch skôr ženy? A teda metaforicky sa možno pýtať: *Kto na Slovensku perie v súčasnosti bielizeň v partnerských vzťahoch?*

Metodológia

Cieľom empirického výskumu bolo zistiť, ktoré charakteristiky intímnych partnerských vzťahov sú dôležité pre mladé ženy a mužov v období dospievania a či a aké existujú v tejto oblasti významné rodové rozdiely.

Dizajn výskumu bol postavený ako hľadanie zovšeobecnených vzorcov vnímania intímneho vzťahu. Širší obraz výskytu rôznych reprezentácií charakteristík vzťahov sme zbierali dotazníkom. Nasledovala fáza redukcie dát – zisťovanie zovšeobecniteľnejších vzorcov vzťahov prostredníctvom faktorovej analýzy a tiež sme testovali medzirodové porovnania zistených hodnôt v „premenných“ dotazníka.

Výskumná vzorka

Respondenti boli regrutovaní zo študentov dvoch vysokých škôl, ich partnerov a priateľov, ktorí boli oslovení emailom a následne vyplnili online dotazník. Ide teda o nepravdepodobnostný výber, o ktorého limitoch pri zovšeobecňovaní diskutujeme neskôr. Vzorku tvorilo 655 mladých ľudí vo veku 18–35 rokov ($MD=24.5$; $SD=4.10$), z ktorých sa samo charakterizovalo ako ženy 427 (65,2 %) a ako muži 228 (34,8 %). Vzdelanie respondentov a respondentiek: 11 (1,7 %) malo základné vzdelanie, 33 (5,0 %) nižšie stredné vzdelanie, 367 (56,0 %) vyššie/stredné vzdelanie a 244 (37,3 %) vyššie/univerzitné vzdelanie. V zamestnaní bolo 272 (44,8 %) študentov, 90 (13,7 %) zamestnaných, 245 (37,4 %) študujúcich a súčasne pracujúcich, 14 (2,6 %) nezamestnaných, a 28 (4,3 %) iné (materská dovolenka a pod.). Väčšinu 489 (74,7 %) tvorili veriaci, kým 166 (25,3 %) sa k žiadnemu náboženskému presvedčeniu nehlásilo. Najviac respondentov, viac ako polovica 333 (50,8 %), žilo na dedinách, kým 275 (41,9 %) žilo v mestách a 47 (7,2 %) vo veľkých mestách (Bratislava, Košice). Väčšina 393 (60,0 %) bola zo západného Slovenska, 219 (33,4 %) zo stredného Slovenska, malý počet 30 (4,6 %) z východného Slovenska a 13 (2,0 %) žilo v zahraničí. Väčšina 531 (81,1 %) bola bezdetná, ale 124 (18,9 %) deti mali. Podmienkou účasti bolo, že participanti a participantky už niekedy mali partnerský vzťah. Väčšina respondentov 510 (77,9 %) aj v čase výskumu bola v partnerskom vzťahu, 145 (22,1 %) v čase výskumu takýto vzťah nemalo.

Účasť vo výskume bola dobrovoľná a na základe informovaného súhlasu. Všetky postupy, ktoré sa týkali respondentov, boli v súlade s etickými štandardmi výskumu Slovenskej akadémie vied a tiež v súlade s etickým štandardmi APA a Helsinskou deklaráciou z roku 1964 a jej neskoršími dodatkami alebo porovnateľnými etickými štandardmi.

Škála charakteristík intímnych vzťahov

Aj keď v oblasti skúmania blízkych a intímnych partnerských vzťahov existujú viaceré nástroje, napríklad Miller Social Intimacy Scale (MSIS; Miller, Lefcourt, 1982), Personal Assessment of Intimacy in Relationships (PAIR; Schaefer, Olson, 1981)

a Fear of Intimacy Scale (FIS; Descutner, Thelen, 1991), pre zachytenie slovenských špecifik a špecifik obdobia vynárajúcej sa dospelosti v danej oblasti, na čo nie je zatiaľ vytvorený výskumný nástroj, sme zvolili cestu vytvorenia nového nástroja. Položky v dotazníku zohľadňovali individuálne významy, ktoré môžu byť dôležité v partnerskom vzťahu (napr. osobné obohatenie, spoznávanie seba samého) a tiež dyadické významy (napr. rovnováha medzi partnermi, rozprávanie dôverných vecí). Pri tvorbe položiek sme z obsahového hľadiska doslovne alebo voľnejšie využili znaky partnerských vzťahov, ktoré identifikovali iní autori, napr. osobné obohatenie a spoznávanie seba samého, rovnováha medzi partnermi (Giddens, 1992), dôvera medzi partnermi, pocit zodpovednosti starať sa o partnera, záujem o blaho partnera (Ben-Ari, Lavee, 2007), atraktivnosť partnera, sexuálna príťažlivosť partnera, sexuálne uspokojenie, vášnivosť (Hinchliff, Gott, 2004), pocit lásky (Sternberg, 1997), aktivity s partnerom/partnerkou (Ogolsky, Monk, Rice, Theisen, Maniotes, 2017), splynutie s partnerom/partnerkou (Fromm, 1956; Schmidt, 2017), pocit bezpečia (Bowlby, 1969, 1973), otvorenie sa a rozprávanie dôverných vecí (Reis, Shaver, 1978; Giddens, 1992). Touto metódou bolo vytvorených 21 položiek významov partnerských vzťahov. Vnútoraná konzistencia meraná cronbach alfa=0,909. Škála tiež preukázala dobrú diferenciatnú schopnosť, najmä čo sa týka pohlavia, resp. rodu a náboženskej viery.

V samotnom výskume sme túto škálu s 21 položkami použili tak, že sme sa respondentov a respondentiek pýtali na ich žitú skúsenosť otázkou: *Čo v súčasnosti, na základe svojej skúsenosti, považujete za dôležité v partnerskom intímnom vzťahu?* Odpovedali na škále 1-5 (málo dôležité – veľmi dôležité). Dotazník okrem tejto škály IPV obsahoval otázky na partnerskú históriu, partnerskú spokojnosť a demografické otázky. Dotazník bol administrovaný elektronicky on-line.

VÝSLEDKY

V subjektívnom hodnotení dôležitosti sledovaných charakteristík intímnych partnerských vzťahov sa ukázali významné rodové rozdiely. Signifikantné rozdiely medzi mužmi a ženami neboli len v položkách *atraktivnosť*, *sexuálna príťažlivosť* a *vášnivosť*. Muži mali signifikantne vyššie hodnotenie len pre položku *sexuálne uspokojenie*, v ostatných 17 položkách mali štatisticky významne vyššie hodnotenie položiek ženy (Tabuľka 1).

Faktory intímnych partnerských vzťahov a ich rodové súvislosti

Druhá fáza analýzy spočívala v redukcii dát pomocou faktorovej analýzy (FA). Z relatívne veľkého množstva údajov (z 21 položkového dotazníka) sme prijali trojfaktorové riešenie, ktoré bolo optimálne vzhľadom na štatistické parametre výpočtov

Tabuľka 1: Rodové rozdiely vo vnímaní dôležitosti charakteristík intímneho partnerského vzťahu mladými ľuďmi

	rod	N	AP	SD	t-test	Sign.	Cohenovo d ¹
p13 dôvera, môcť veriť partnerovi	Muži	228	4,55	0,891	-4,879	0,000	-0,44
	Ženy	427	4,86	0,448			
p 2 pocit lásky	Muži	228	4,32	1,023	-6,265	0,000	-0,56
	Ženy	427	4,78	0,540			
p 8 pochopenie pre partnera/partnerku	Muži	228	4,23	1,076	-6,433	0,000	-0,57
	Ženy	427	4,73	0,628			
p 7 pocit bezpečia	Muži	228	4,02	1,233	-8,547	0,000	-0,76
	Ženy	427	4,76	0,607			
p19 otvorenie sa, rozprávanie dôverných vecí	Muži	228	4,07	1,124	-6,496	0,000	-0,57
	Ženy	427	4,61	0,738			
p11 rovnováha medzi partnermi v uspokojovaní potrieb a záujmov	Muži	228	4,23	0,939	-3,158	0,002	-0,27
	Ženy	427	4,46	0,766			
p10 záujem o blaho partnera/partnerky	Muži	228	4,23	1,024	-2,836	0,005	-0,24
	Ženy	427	4,45	0,802			
p 4 sexuálna príťažlivosť	Muži	228	4,35	0,904	-0,106	0,916	
	Ženy	427	4,35	0,778			
p 14 splynutie s partnerom/partnerkou	Muži	228	4,09	1,029	-2,819	0,005	-0,23
	Ženy	427	4,31	0,841			
p 21 aktivity s partnerom/partnerkou	Muži	228	4,14	1,00	-3,128	0,002	-0,27
	Ženy	427	4,38	0,79			
p 9 oceňovanie pozitívnych stránok partnera/partnerky	Muži	228	4,07	1,07	-4,208	0,000	-0,36
	Ženy	427	4,41	0,79			
p1 previazanosť s partnerom/partnerkou	Muži	228	4,09	1,01	-3,387	0,002	-0,28
	Ženy	427	4,35	0,83			
p 6 vášnivnosť	Muži	228	4,30	0,91	1,243	0,214	
	Ženy	427	4,21	0,86			
p12 pocit zodpovednosti starať sa o partnera	Muži	228	4,07	1,115	-2,317	0,021	-0,19
	Ženy	427	4,26	,905			
p 20 uznanie a vytváranie priestoru pre slobodnú realizáciu sa partnerov	Muži	228	3,91	1,083	-4,460	0,000	-0,38
	Ženy	427	4,28	0,828			
p 5 sexuálne uspokojenie	Muži	228	4,22	0,969	2,022	0,044	0,17
	Ženy	427	4,06	0,926			
p 3 atraktívnosť (partner/ka sa páči druhému partnerovi)	Muži	228	4,06	1,026	0,671	0,503	
	Ženy	427	4,01	0,913			
p18 vnútorná harmónia	Muži	228	3,67	1,188	-5,580	0,000	-0,5
	Ženy	427	4,20	0,914			
p15 obetovanie sa	Muži	228	3,84	1,154	-2,285	0,023	-0,19
	Ženy	427	4,05	1,007			
p17 spoznávanie seba samého	Muži	228	3,44	1,249	-4,667	0,000	-0,39
	Ženy	427	3,89	1,018			
p16 osobné obohatenie	Muži	228	3,30	1,273	-2,363	0,019	-0,19
	Ženv	427	3,53	1,103			

1 Kvôli kompletnosti sme počítali aj indikátor testujúci efekt rozdielu, tzv. Cohenovo d. Všeobecne používaná interpretácia indikátora spočíva na hodnotách navrhnutých Cohenom (malý efekt d = 0.2, stredný efekt d = 0.5, a silný efekt d = 0.8). Ako však upozorňuje Thompson (2007), tieto hodnoty boli navrhnuté arbitrárne a nemali by sa aplikovať rigidne. Okrem toho sa odporúča používať toto testovanie veľkosti efektu iba v prípade, ak dve skupiny majú podobné smerodajné odchýlky a rovnaké počty (Social Science Statistics, 2023). Keďže v našom prípade počty mužov a žien neboli ani zďaleka rovnaké, berieme zistené hodnoty Cohenovho d iba na ilustráciu a nepovažujeme ich za rozhodujúce pre interpretáciu signifikantných rozdielov v t-testoch medzi mužmi a ženami.

(vlastná hodnota faktora > 1). Toto riešenie explikuje celkovo 56,6% variancie. Keď sme zvolili pomerne náročné kritérium sýtenia faktora jednotlivými premennými na úrovni min. 0.5, po rotácii sa v prvom faktore ocitlo 14 položiek, v druhom štyri a v treťom tri položky (tabuľka 2).

Pohľad do Tabuľky 2 ukazuje, že sa všetky položky (až na jednu položku *splynutie s partnerom*) zoskupili do troch faktorov. Nazvali sme ich (1) blízkosť, previazanosť a otvorenie sa, (2) príťažlivosť a sexualita a (3) osobný prínos z intimity a vnútorná harmónia. Iba jedna položka sýtala súčasne dva faktory nad hranicou 0,5 a to *vnútorná harmónia*.

Tabuľka 2: Charakteristiky intímnych vzťahov sýtiace tri faktory

faktory	obsah	Sýtenie faktora
1. faktor: blízkosť, previazanosť a otvorenie sa	1. previazanosť s partnerom/partnerkou	0,618
	2. pocit lásky	0,722
	7. pocit bezpečia	0,728
	8. pochopenie pre partnera/partnerku	0,836
	9. oceňovanie pozitívnych stránok partnera	0,707
	10. záujem o blaho partnera/partnerky	0,734
	11. rovnováha medzi partnermi v uspokojovaní potrieb a záujmov	0,565
	12. pocit zodpovednosti starať sa o partnera	0,656
	13. dôvera, môcť veriť partnerovi	0,770
	15. obetovanie sa	0,609
	(18. vnútorná harmónia)	(0,546)
2. faktor: príťažlivosť a sexualita	19. otvorenie sa, rozprávanie dôverných vecí	0,744
	20. uznanie a vytváranie priestoru pre slobodnú realizáciu sa partnerov	0,527
	21. aktivity s partnerom/partnerkou	0,538
	3. atraktivnosť (partner/ka sa páči druhému partnerovi)	0,649
	4. sexuálna príťažlivosť	0,863
	5. sexuálne uspokojenie	0,822
3. faktor: osobný prínos z intimity a vnútorná harmónia	6. vášnivnosť	0,730
	16. osobné obohatenie	0,802
	17. spoznávanie seba samého	0,810
	18. vnútorná harmónia	0,606

Ďalej sme uskutočnili korelačnú analýzu týchto faktorov s niektorými demografickými a behaviorálnymi charakteristikami a udávanými skúsenosťami z partnerskej kariéry participantov (tabuľka 3), aby sa ukázalo, či je nejaký systémový vzťah medzi jednotlivými troma zoskupeniami charakteristík intímnych vzťahov (blízkosť, previazanosť a otvorenie sa; príťažlivosť a sexualita; osobný prínos z intimity a vnútorná harmónia) k demografickým a behaviorálnym charakteristikám a udávaným skúsenostiam z partnerskej kariéry. Ukázalo sa, že ženy významne viac ako muži reportujú charakteristiky intímneho vzťahu z prvého a tretieho faktora (blízkosť, previazanosť, otvorenie sa; osobný prínos z intimity a vnútorná harmónia), a významne menej ako muži charakteristiky z druhého faktora (príťažlivosť). Podobne

sa charakteristiky intímneho vzťahu z prvého faktora (blížkosť, previazanosť a otvorenie sa) viažu s vyššou mierou religiozity, výškou ukončeného vzdelania, so skutočnosťou, že daná osoba je aktuálne v partnerskom intímnom vzťahu. Naopak, bývanie v meste a celkový počet partnerských aj sexuálnych vzťahov za život koreluje negatívne s charakteristikami intimity z prvého faktora, ale pozitívne s charakteristikami druhého faktora (príťažlivosť a sexualita). Existujú teda určité systematické diferencie v tom, aké osoby zvyrazňujú blízkosť, previazanosť a otvorenie sa, či príťažlivosť a sexualitu alebo napokon osobný prínos a vnútornú harmóniu, keď reflektujú intímny partnerský vzťah.

Tabuľka 3: Korelácie jednotlivých faktorov s demografickými dátami, partnerským stat usom a partnerskou históriou

	<i>M</i>	<i>SD</i>	ω	F1	F2	F3
1. Faktor_1	4,34	0,64	0,92			
2. Faktor_2	4,18	0,71	0,81			
3. Faktor_3	3,73	0,93	0,80			
4. vek				-0,07	0,00	-0,02
5. rod (ženy -2, muži-1; n=655)				0,22	-0,11	0,10
6. náboženská viera (1 = no, 2 = yes) (n = 655)				0,17	-0,07	-0,10
7. ukončené vzdelanie (n = 655)				0,08	-0,08	-0,03
8. súčasné bydlisko (1-dedina...5-veľké mesto /BA, KO/; n=655)				-0,13	0,05	-0,02
13. vzťah v súčasnosti (1-áno, 2-nie) (n=655)				0,15	-0,02	0,01
14. koľko mesiacov trvá (n = 655)				0,03	-0,01	-0,04
15. počet partnerských vzťahov v živote (n = 656)				-0,13	0,17	-0,03
počet sexuálnych partnerov v živote (n=656)				-0,17	0,24	-0,00

Zvýraznené korelácie sú štatisticky signifikantné ($p < 0,05$)

Diskusia

Výsledky ukazujú, že medzi mladými ľuďmi boli ako významnejšie v intímnom partnerskom vzťahu vnímané znaky, ako dôvera, pocit lásky, pochopenie pre partnera, partnerku a pocit bezpečia a najmenej významné boli obetovanie sa, spoznávanie seba samého a osobné obohatenie. Tieto výsledky sú v zhode s celkovou hodnotovou orientáciou na Slovensku – sú vyjadrením dominujúcej hodnoty bezpečia a nízkej hodnoty zameranosti na seba/autonómie (Schwartz, Bardi, Bianchi, 2000). Sú však aj príklonom k tým hodnotám, ktoré sú proti slovenskej kultúrnej intimite, ktorú sme pracovne označili ako patriarchálny mocenský model.

V sledovaných znakoch intímnych partnerských vzťahov sa ukázali významné rodové rozdiely. Rozdiely medzi mužmi a ženami boli vo všetkých položkách okrem položiek, ktoré sa týkajú sexuality, t.j. atraktívnosť, sexuálna príťažlivosť a vášnivnosť. Muži mali vyššie hodnotenie dôležitosti ako ženy len pri položke sexuálne uspokojenie, v ostatných 17 položkách mali štatisticky vyššie hodnotenie dôležitosti polo-

žiek ženy. Ženy vyššie hodnotili položky, ktoré sa týkajú osobných pocitov (napr. pocit lásky), dyadických charakteristík (napr. rovnováha medzi partnermi), ako aj položiek, ktoré sa týkali osobných prínosov zo vzťahu (napr. spoznávanie seba samej). Potvrzuje sa predpoklad, že ženy sú v našom prostredí viac vzťahové, ako muži (Gilligan, 1982; Mansfield a kol., 1992), ale aj komplexnejšie vo vnímaní intímnych partnerských vzťahov. Tento komplexnejší ženský pohľad na intímny vzťah môže súvisieť s tým, že ženy pravdepodobne viac investujú do svojich vzťahov (Hendrick, Hendrick, 1995). Nepotvrzuje sa predpoklad, že ženy si spájajú intímny vzťah len s láskou, náklonnosťou a prejavmi vrúcnych citov a že sexuálne správanie a fyzická blízkosť sú doménou mužov (Ridley, 1993). Ženy sa, podľa našich výsledkov, neodlíšili od mužov v položkách, ktoré sa týkajú sexuality (sexuálna príťažlivosť, atraktivnosť, vášnivnosť), za čím možno snáď hľadať sexuálnu emancipáciu mladých žien, ktoré tvorili výskumný súbor. Výsledky však naznačujú, že súčasná generácia mladých mužov a žien má navzájom iné priority a ambície v oblasti partnerských vzťahov, pričom významnejšiu úlohu tu zohrávajú ženy. Ženy akoby ovládli všetky sociálne, a zdá sa, aj sexuálne zložky vzťahu, keďže väčšine charakteristík partnerského vzťahu pripisujú signifikantne väčšiu dôležitosť než muži; mužom akoby ostalo (len) sexuálne uspokojenie – keďže v tejto položke, ako jedinej, dominujú nad ženami v prisudzovanej dôležitosti.

Ďalšia analýza ukázala tri faktory intímnych partnerských vzťahov: 1. blízkosť a previazanosť, 2. príťažlivosť a sexualita, 3. osobný prínos z intimity a vnútorná harmónia. Vnímate ich ako tri alternatívne ukotvenia intímnych vzťahov u mladých ľudí na Slovensku.

Prvý faktor *blízkosť a previazanosť* je prevažne vyjadrením modelu tzv. čistého vzťahu, resp. splyvajúcej (*confluent*) lásky (Giddens, 1992), ktorý je založený na rovnoprávnosti a vzájomnom obohacovaní sa partnerov, v ktorom sú emócie skôr socializované než búrlivé a ktoré poskytujú istú mieru bezpečia a kontroly, a to pokiaľ vzťah trvá. V našom faktore však, na rozdiel od čistého vzťahu alebo splyvajúcej lásky, je prítomné aj obetovanie sa, čo naznačuje istú súvislosť s modelom kresťanskej lásky. Tento faktor má blízko aj k tomu, čo niektorí autori (Lukšik, Guillaume, 2018) nazvali *fyzická blízkosť a súznenie*, aj keď v tomto prípade fyzický aspekt nie je explicitne vyjadrený. Blízkosť a previazanosť je však evidentne vnímaná do veľkej hĺbky, keďže ju tvoria aj charakteristiky ako *otvorenie sa, rozprávanie dôverných vecí a uznanie a vytváranie priestoru pre slobodnú realizáciu sa partnerov*, ktoré sú vyjadrením Giddensom (1992) postulovanej potreby otvorenia intimity (*disclosing intimacy*) a jeho paralely medzi kvalitným partnerským vzťahom a demokratickým spolunažívaním. Výsledky ukázali, že tento faktor sýtia ženy viac ako muži. Už v porovnaní jednotlivých položiek intimity medzi ženami a mužmi sa potvrdil silnejší príklon žien k rovnoprávnosti vo vzťahu, otvoreniu sa a k obohacovaniu sa zo vzťahu, čo sú znaky giddensovského čistého vzťahu.

Druhý faktor *príťažlivosť a sexualita* ukotvuje intimitu do telesnej príťažlivosti a sexuality, vyzdvihuje ich význam v intímnych vzťahoch mladých ľudí. Ukázalo sa tiež, že romantický vzťah je kontextom, v ktorom sa realizujú a osvojujú sexuálne

zručnosti (Maas, Lefkowitz, 2015). Pravda, sexualita je aj súčasťou krátkodobých, povrchných a náhodných „nevzťahových spojení“ mladých ľudí vo forme hook-up, alebo friends with benefits a pod. (Boislard, Van de Bongardt, Blais, 2016). Potvrďuje to zistenie, že sexualita a erotická láska tvoria dôležitú súčasť súčasných očakávaní od intímnych partnerských vzťahov (De Graaf, Kruijer, Van Acker, Meijer, 2012; Giddens, 1992; Marková, 2012, 2015; Maas, Lefkowitz, 2015).

Aj keď v prvej analýze pri porovnaní hodnotenia jednotlivých položiek, týkajúcich sa sexuality vo vzťahu mužmi a ženami sa neukázali rodové rozdiely, následná komplexnejšia analýza (faktorová analýza a korelačná analýza) ukázali, že faktor príťažlivosti a sexuality je viac sýtený mužmi. Opäť nás to vracia k zisteniu iných autorov, že sexuálne správanie a fyzická blízkosť sú doménou mužov (Ridley, 1993), tvoria pre nich významný kompaktný celok.

Tretí faktor ukotvuje intímny vzťah ako *osobný prínos z intimacy a vnútornú harmóniu*. Poukazuje to na to, že intímny vzťah slúži na utváranie osobnej identity. To je v zhode s tým, že mladí ľudia v období tzv. vynárajúcej sa dospelosti sa zaoberajú exploračiou identity v oblasti lásky/vzťahov a práce (Arnett, 2015). Je to tiež v zhode s Eriksonovým postulátom (1968), podľa ktorého je intimita tmelom formujúcich sa identít. Tendencia „získavať“ niečo pre seba zo vzťahu zodpovedá aj Giddensovmu konceptu čistého vzťahu – vzťah emocionálnej a sexuálnej rovnosti medzi partnermi, ktorý trvá len dovtedy, pokým sú obaja presvedčení, že im poskytuje dosť uspokojenia na to, aby v ňom chceli zotrvať (Giddens, 1992). Výsledky, podľa očakávania, ukázali, že tento faktor sýtia prevažne ženy; tieto charakteristiky teda pre ženy tvoria významný kompaktný celok. Položka vnútornej harmónie v tomto faktore môže naznačovať, že u žien môžu v rámci vzťahu byť dôležité, navyše ku Giddensovmu vymedzeniu, stav, bytie, resp. stav mysle (Gilligan, 1982; Mansfield a kol., 1992).

Skutočnosť, že ženy sýtli prvý a tretí faktor viac ako muži, je pozoruhodná vo vzťahu ku konceptualizácii Deleuza a Guattariho (1987) o nevyhnutnosti aktívneho procesu stávania sa, pokiaľ ženy majú dosiahnuť svoju „menštinovú“, rozumej autentickú identitu. Dá sa teda povedať, že sme našli argumenty pre to, že mladé ženy na Slovensku skutočne aktívne vstupujú do procesu nepriamej dekonštrukcie rodovo stereotypného patriarchálno-mocenského modelu, ako základne pre vytváranie partnerských vzťahov. Tento výsledok je v duchu toho, že ženy sa aktívne snažia o vyvážený partnerský vzťah a o oslabovanie rodových stereotypov (Bútorová a kol., 2008).

Výsledky tiež naznačili aj súvislosti jednotlivých faktorov s výškou ukončeného vzdelania, religiozitou, bydliskom, partnerským statusom aj partnerskou históriou mladých ľudí. S prvým faktorom *blízkosť a previazanosť* sa stotožňujú skôr osoby religiózne, s vyšším vzdelaním a tí, ktorí majú v súčasnosti intímny vzťah. Naopak, s druhým faktorom *príťažlivosť a sexualita* sa stotožňujú skôr osoby s vyšším počtom absolvovaných partnerských vzťahov aj sexuálnych partnerov a osoby skôr z mestského prostredia. Tieto súvislosti neboli hlavným predmetom tejto štúdie, preto ich ďalej neinterpretujeme, ale zaslúžia si v budúcnosti cieľený výskum.

Záverom

Potvrzuje sa predpoklad, že ženy sú viac vzťahové ako muži, ale aj komplexnejšie vo vnímaní intímnych partnerských vzťahov. Tento komplexnejší ženský pohľad na intímny vzťah môže súvisieť s tým, že ženy pravdepodobne viac investujú do svojich vzťahov (Hendrick, Hendrick, 1995). Táto komplexnosť môže naznačovať, že ženy sú aktívnejšie v tzv. „praní partnerskej bielizne“, t. j. v posilňovaní pozitívnych momentov v partnerských vzťahoch. Tento výsledok voľne odkazuje na vyrovnávanie sa žien zo slovenskou kultúrnou intimitou rodových stereotypov a patriarchálnym modelom intímnych vzťahov (Herzfeld, 2005).

Pravda, zmeny sa nedejú len zásluhou aktívnosti samotných žien v partnerských vzťahoch. Ako sme naznačili, tieto zmeny závisia aj od rodovej socializácie, vzdelávania, odstraňovania rodovo stereotypných obsahov z verejného priestoru a kultúrnych artefaktov, ale aj od presadzovania rodových politík do každodennej praxe. Tento výskum predstavuje aj výzvu pre budúce bádanie v oblasti vzťahov mladých ľudí. Vzhľadom na to, že vzorka v tomto výskume bola nepravdepodobnostná, a teda nie je možné zistenia zovšeobecniť na celú populáciu, v budúcnosti by bolo vhodné overiť výsledky na väčšej, reprezentatívnej vzorke.

Grantová podpora:

Táto štúdia bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-18-0303.

LITERATÚRA

- Arnett, J. J. (2015). *Emerging Adulthood. The Winding Road from the Late Teens Through the Twenties*. New York: Oxford University Press.
- Bauman, Z. (2003). *Liquid love: On the Frailty of Human Bonds*. Cambridge: Polity Press.
- Ben-Ari, A., Lavee, Z. (2007). Dyadic closeness in marriage: From the inside story to a conceptual model. *Journal of Social and Personal Relationships*, 24(5), 627–644.
<https://doi.org/10.1177/0265407507081451>
- Bianchi, G. (2020). *Sexuality: From Intimacy to Politics*. Berlin: Peter Lang.
- Boislar, M. A., Van de Bongardt, D., Blais, M. (2016). Sexuality (and Lack Thereof) in Adolescence and Early Adulthood: A Review of the Literature. *Behavioral Sciences*, 6(1), 8.
<https://doi.org/10.3390/bs6010008>
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and Loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and Anger*. New York: Basic Books.
- Bútorová, Z. a kol. (2008). *She and He in Slovakia. Gender and Age in the Period of Transition*. Bratislava: Institute for public affairs.
- Cviková, J. (2006). Nerodíme sa ako muži a ženy. In: J. Cviková, J. Juráňová (Eds.), *Ružový a modrý svet. Rodové stereotypy a ich dôsledky*. Bratislava: Občan a demokracia a ASPEKT.
- De Graaf, H., Kruijjer, H., Van Acker, J., Meijer, S. (2012). *Seks onder je 25e. Seksuele Gezondheid van Jongeren in Nederland anno 2012*. Uitgeverij Eburon: Delft, the Netherlands.
- Descutner, C. J., Thelen, M. H. (1991). Development and validation of a fear-of-intimacy sca-

- le. *Psychological Assessment*, 3(2), 218–225. <https://doi.org/10.1037/1040-3590.3.2.218>
- Deleuze, G., Guattari, F. (1987). *A thousand plateaus: Capitalism and schizophrenia*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity: Youth and Crisis*. New York: Norton Company.
- Fromm, E. (1956). *The Art of Loving*. New York: Harper and Row.
- Furman, W., Hand, L. S. (2006) The Slippery Nature of Romantic Relationships: Issues in Definition and Differentiation. In: A. C. Crouter, A. Booth (Eds.), *Romance and Sex in Adolescence and Emerging Adulthood: Risks and Opportunities* (s. 171–178). The Penn State University family issues symposia series. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Giddens, A. (1992). *The Transformation of Intimacy*. Cambridge: Polity.
- Gilligan, C. (1982). *In a different voice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Guillaume, M. (2020). Láska mladých ľudí na Slovensku – moc a nemoc. Pp., In: I. Lukšík, N. Kallová (Eds.), *Kvalita života a kvalita vzťahov* (s. 141–162). ÚVSK SAV: Human communication studies, 13.
- Hendrick, C., Hendrick, S. (1995). Gender differences and similarities in sex and love. *Personal Relationships*, 2(1), 55–65. <https://doi.org/10.1111/j.1475-6811.1995.tb00077.x>
- Herzfeld, M., (2005). *Cultural intimacy. Social poetics in the Nation-State*. New York/London: Routledge.
- Hinchliff, S., Gott, M. (2004). Perceptions of well-being in sexual ill health: What role does age play? *Journal of Health Psychology*, 9(5), 649–660. <https://doi.org/10.1177/1359105304045361>
- Hyde, J. S. (2005). The gender similarities hypothesis. *American Psychologist*, 60(6), 581–592. <https://doi.org/10.1037/0003-066x.60.6.581>
- Hochholczerová, N. (2021). *Táto izba sa nedá zjesť*. Bratislava: KK Bagala.
- Hook, M. K., Lawrence Gerstein, H., L. H., Detterich, L., Gridley, B. (2003). How Close Are We? Measuring Intimacy and Examining Gender Differences. *Journal of Counseling & Development*, 81(4), 462–472. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6678.2003.tb00273.x>
- Lukšík, I., Guillaume, M. (2018). Representations of love in the early stages of love. *Human Affairs: Postdisciplinary Humanities & Social Sciences Quarterly*, 28(3), 271–284. <https://doi.org/10.1515/humaff-2018-0022>
- Maas, M. K., Lefkowitz, E. S. (2015). Sexual Esteem in Emerging Adulthood: Associations with Sexual Behavior, Contraception Use, and Romantic Relationships. *Journal of Sex Research*, 52(7), 1–12. <https://doi.org/10.1080/00224499.2014.945112>
- Mansfield, P., McAllister, F., Collard, J. (1992). Equality: Implications for sexual intimacy in marriage. *Sexual and Marital Therapy*, 7(2), 213–220. <https://doi.org/10.1080/02674659208404480>
- Marková, D. (2012). *O sexualite, sexuálnej morálke a súčasných partnerských vzťahoch* [On sexuality, sexual morality and contemporary partner relationships]. Nitra: Garmond.
- Marková, D. (2015). *Moral values in sexual and partner relationships*. Ljubljana: KUD Apokalipsa.
- Minarovičová, K., Bosá, M., Čerešník, M. (2014). *Svet práce podľa učebníc*. Bratislava: Centrum vzdelávania MPSVR SR, Bratislava.
- Morvayová, D., Plichtová, J. (2004). Rodová identita dievčat a mediálny diskurz. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*, 39(1), 12–35.
- Miller, R. S., Lefcourt, H. M. (1982). The assessment of intimacy. *Journal of Personality Assessment*, 46(5), 514–518. https://doi.org/10.1207/s15327752jpa4605_12
- Ogolsky, B. G., Monk, J. K., Rice, T. M., Theisen, J. C., Maniotes, C. R. (2017). Relationship

- maintenance: A review of research on romantic relationships. *Journal of Family Theory & Review*, 9(3), 275–306. <https://doi.org/10.1111/jftr.12205>
- Oliver, M. B., Hyde, J. S. (1993). Gender differences in sexuality: A meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 114(1), 29–51. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.114.1.29>
- Petersen, J. L., Hyde, J. S. (2010). A Meta-Analytic Review of Research on Gender. *Differences in Sexuality, 1993–2007. Psychological Bulletin*, 136(1), 21–38. <https://doi.org/10.1037/a0017504>
- Reis, H. T., Shaver, P. (1988). Intimacy as an interpersonal process. In: S. W. Duck (Ed.) *Handbook of personal relationships* (s. 367–389). Chichester: Wiley.
- Ridley, J. (1993). Gender and couples: Do women and men seek different kinds of intimacy? *Sexual and Marital Therapy*, 8(3), 243–253. <https://doi.org/10.1080/02674659308404971>
- Sehlikoglu, S., Zengin, A. (2015). Introduction: Why Revisit Intimacy? *Cambridge Anthropology*, 33(2), 20–25. <https://doi.org/10.3167/ca.2015.330203>
- Schaefer, M. T., Olson, D. H. (1981). Assessing intimacy: The PAIR Inventory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 7(1), 47–60. <https://doi.org/10.1111/j.1752-0606.1981.tb01351.x>
- Schmidt, E. E. (2017). Are Lovers Ever One? Reconstructing the Union Theory of Love, *Philosophia*, 46(1), 1–15. <https://doi.org/10.1007/s11406-017-9860-x>
- Schwartz, S. H., Bardi, A., Bianchi, G. (2000). Value Adaptation to the Imposition and Collapse of Communist Regimes in East-Central Europe. In: S. A. Renshon, J. Duckitt (Eds.), *Political Psychology: Cultural and Crosscultural Foundations* (s. 217–237). Macmillan Press Ltd.
- Simpson, J. A., Gangestad, S. W. (1992). Sociosexuality and romantic partner choice. *Journal of Personality*, 60(1), 31–51. <https://doi.org/10.1111/j.1467-6494.1992.tb00264.x>
- Social Science Statistics (2023). *Effect Size Calculator*, prístupné online na: <https://www.socscistatistics.com/effectsize/default3.aspx> (navštívené 14. 1. 2023).
- Sternberg, R. J. (1997). Construct validation of a triangular love scale. *European Journal of Social Psychology*, 27(3), 313–335. [https://doi.org/10.1002/\(sici\)1099-0992\(199705\)27:3<313::aid-ejsp824>3.0.co;2-4](https://doi.org/10.1002/(sici)1099-0992(199705)27:3<313::aid-ejsp824>3.0.co;2-4)
- Szapuová, M., Kiczková, Z., Zezulová, J. (Eds.) (2009). *Na ceste k rodovej rovnosti: ženy a muži v akademickom prostredí*. Bratislava: IRIS.
- Tannen, D. (1990). *You just don't understand: Women and men in conversation*. New York: Morrow.
- Thompson, B. (2007). Effect sizes, confidence intervals, and confidence intervals for effect sizes. *Psychology in the Schools*, 44 (5), 423–432. <https://doi.org/10.1002/pits.20234>
- Trajkov, I. (Režisér) (2022). *Piargy* [Film]. Slovensko.
- Žitniaková Gurgová, B., Debnárová, P. (2012). Rodové stereotypy mládeže. In: J. Čipkár, N. Polanová (Eds.), *Človek v spoločnosti: zborník recenzovaných vedeckých prác s medzinárodnou účasťou* (s. 236–244). Košice: Technická univerzita v Košiciach.

O AUTOROCH

IVAN LUKŠÍK (ORCID: 0000-0002-4472-7266) – sociálny psychológ a pedagóg, pôsobí v Ústave výskumu sociálnej komunikácie SAV, učí na Trnavskej univerzite. Zaoberá sa sociálnymi a pedagogickými otázkami sexuality, rodu a reprodukcie, a tiež problematikou kultúry školy a detí v ťažkých životných situáciách. Podieľal sa na rea-

lizácii výskumných a aplikačných projektov zameraných na sexuálne a reprodukčné zdravie a sexuálnu výchovu.

GABRIEL BIANCHI (ORCID: 0000-0002-0470-3921) – sociálny psychológ, pôsobí v Slovenskej akadémii vied a externe vyučoval a vyučuje na rôznych fakultách viacerých univerzít. Dlhodobo sa venuje nemedicínskemu výskumu sexuality, vrátane problematiky rodu a hodnôt, ako aj metodológii výskumu v sociálnych vedách. Jeho reprezentatívne publikácie sú Bianchi, G.: *Sexuality: From Intimacy to Politics: With Focus on Slovakia in the Globalized World*. Peter Lang International Academic Publishers, Berlin-Bern-Brussels-Oxford-New York, 2020 a Bianchi, G.: *Figurations of Human of Subjectivity: Contribution to Second-Order Psychology*. Springer International Publishing, 2022.

PAVOL BABOŠ (ORCID: 0000-0002-7536-9027) – politológ a sociológ, pôsobí na Katedre sociológie Filozofickej fakulty UK v Bratislave. Výskumne sa venuje najmä postojom k európskej integrácii a voličskému správaniu. V minulosti sa podieľal na viacerých interdisciplinárnych výskumoch využívajúcich psychometrické štatistické metódy.